

# ปัจจัยสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

## Important Factor for Guidelines to Educate People in the Process Community Planning of Nongphok Sub-District Administrative Organization, ThawatBuri District, Roi Et Province.

ไชยันต์ เพ็งวิภาส<sup>1</sup>, ดิฐา แสงวัฒนะชัย<sup>2</sup>, พลเดช ชวรรัตน์<sup>3</sup>

Chaiyan Pengvipas<sup>1</sup>, Dita Sangwatanachai<sup>2</sup>, Pondej Choawarat<sup>3</sup>

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัญหาที่เกิดจากท้องถิ่นที่ส่งผลให้ประชาชนขาดความรู้เกี่ยวกับการวางแผนชุมชนและผังเมืองรวม 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการให้ความรู้กับประชาชนในการวางแผนชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดทำแผนเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการจัดทำแผนชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรในชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อตอบแบบสอบถาม จำนวน 180 คนและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 40 คน เพื่อตอบแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการตีความนำเสนอในลักษณะบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาที่ส่งผลให้ประชาชนขาดความรู้เกี่ยวกับการวางแผนชุมชนและผังเมืองรวม คือ การไม่เคยเสนอความคิดเห็นหรือความต้องการในการประชุมกระบวนการวางแผนชุมชน และปัญหาในด้านจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ 2) ปัจจัยที่มีผลกับการให้ความรู้กับประชาชนในการวางแผนชุมชน คือ แผนการให้ความรู้ ชุมชนความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) แนวทางการจัดทำแผนเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการจัดทำแผนชุมชน พบว่า ควรจะให้มีการรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องผังเมืองมากขึ้น จัดประชุมประชาคมเพื่อสื่อสารความเข้าใจระหว่างผู้วางแผนชุมชนกับ

<sup>1</sup> นิสิตระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (086) 2271955, Email: mam8222@hotmail.com

<sup>2</sup> อาจารย์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.

<sup>3</sup> Graduate student in Sustainable Urban and Environmental Development, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University, (086) 2271955, Email: mam8222@hotmail.com

<sup>2</sup> Lecturer, Faculty of Architecture Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University, Advisor.

ประชาชน โดยการแบ่งพื้นที่ในการจัดประชุมเพื่อความสะดวกในการเดินทางมาร่วมประชุมประชาคม เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากในด้านการประชุมประชาคมในกระบวนการวางแผนชุมชนมากที่สุด

**คำสำคัญ :** ปัจจัยสำคัญ, กระบวนการวางแผนชุมชน, การมีส่วนร่วม, กระบวนการประชาคม

### **Abstract**

This research aimed to study 1) the problem caused from the community people lack of knowledge and comprehensive planning. 2) factors contributing to public's awareness in the processes of community planning of Nongphok Sub-District Administrative Organization, Thawat Buri District, Roi Et Province and 3) to propose guidelines for people from 9 villages in the area Nongphok Sub-District Administrative Organization. Their questionnaire was used from 180 persons selected by purposive sampling for answered interview questionnaire for 40 persons. The descriptive statistics statistical analysis of data were used by percentage, mean, standard deviation.

The result showed that 1) the problem caused by lack of knowledge about community planning and comprehensive planning revealed that most people have never offered an opinion or demands in public meeting in processes of community planning and the local administration meeting problems of inadequate personnel, 2) the factors contributing to the public's awareness in the processes of community planning included a given knowledge plan in terms of community, capability of the authorities and associated laws aspects, 3) guidelines for the preparation of the plan of given education in community planning indicated that campaigns to educate the public about the plan and community meetings should be increasing and held in order to lead to an understanding between the community planners and the public, through the ways of allocating the convenient meeting area for facilitating the people's travel to community meetings. Therefore, should be assigned for the public benefits from community meetings of the community to achieve maximum planning benefits.

**Keywords:** Important factor, Process Community planning, Participation, Civil Society Process

## บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2550) ได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ 10 แผนนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 (1) ว่า “ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น” แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มาก ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยมีลักษณะ การเข้าร่วมอย่างครบวงจร ซึ่งองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการปกครองและการบริหารท้องถิ่นการ ประชาคมที่แท้จริง ซึ่งบทบาทของประชาชนที่ สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งก็คือ การเข้ามามีบทบาทใน การจัดทำผังชุมชนและผังเมืองรวม ซึ่งโครงการ หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่มีผลต่อชุมชนหรือ ท้องถิ่นจะต้องผ่านการประชาคมของประชาชน ภายในหมู่บ้าน เพื่อรับทราบปัญหาความต้องการ ของประชาชน และกำหนดแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้สามารถทราบถึงปัญหาของท้องถิ่น ได้อย่าง ถูกต้องและตรงตามความต้องการของประชาชนใน ท้องถิ่น (เยาวลักษณ์ จันทมาศ. 2556)

ในด้านการวางผังชุมชนขององค์กร บริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอธวัชบุรี จังหวัด ร้อยเอ็ด จะมุ่งเน้นความสำคัญเกี่ยวกับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนแต่ก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะภาคประชาชน ซึ่งยังมีความรู้ความเข้าใจ ด้านการวางผังชุมชนที่ไม่เพียงพอ จึงทำให้เกิดข้อ จำกัดต่อการพัฒนาเมืองในหลายๆ ด้าน ทั้งนี้การ ขาดความรู้ความเข้าใจอาจเป็นผลมาจากตัวแปร หลายประการ ได้แก่ แผน กระบวนการวางผังชุมชน การประสานงานกับผู้นำชุมชน ระยะเวลาในการให้ ความรู้ เวลาที่ให้กับชุมชน งบประมาณ เทคโนโลยี และสื่อที่ใช้ ความรู้ความสามารถ ปริมาณเจ้าหน้าที่ ความขัดแย้งในชุมชน การรับฟังความคิดเห็น และ

การมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาคม รวมทั้ง กฎหมายผังเมืองรวมที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ การวิเคราะห์ ตัวแปรต่างๆ ดังกล่าว จะช่วยให้สามารถสรุปถึง ปัจจัยที่สำคัญที่จะนำไปสู่การค้นหาแนวทางการ จัด ทำแนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชนใน กระบวนการวางผังชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการ พัฒนาโดยภาพรวมและยังเป็นประโยชน์ต่อคนหมู่มาก ดังนั้น เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิของ ประชาชนให้พ้นจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจของ ฝ่ายปกครองป้องกันมิให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิของ บุคคล การผังเมืองจึงได้นำหลักการมีส่วนร่วมของ ประชาชนและปัจจัยสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการ ให้ความรู้แก่ประชาชนในการวางผังชุมชน ใน กระบวนการวางและจัดทำ ผังเมือง กฎหมายก็ได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัด และทำผังเมืองรวมในหลายขั้นตอน และหลายรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางและจัดทำผังเมืองรวม ปกป้องสิทธิของ ตนเอง ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายรัฐ และ ตลอดจนยอมรับและเห็นชอบในผังเมืองที่จัดทำขึ้น

จากการศึกษาปัจจัยสำคัญเพื่อกำหนด แนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการ วางผังชุมชน และจัดทำผังเมืองรวม ในการประชุม รับฟังข้อคิดเห็นของประชาชนที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจจะ มีสาเหตุมาจากการไม่ทราบข้อมูล หรือขาดความรู้ ความเข้าใจในผังเมืองรวม และกฎหมายผังเมือง รวม กฎหมายควบคุมอาคาร ซึ่งจะส่งผลให้ผังเมือง รวมที่จะนำมาใช้บังคับเป็นกฎหมายสำหรับ ประชาชนนำไปปฏิบัติตามข้อกำหนด ระบบ โครงสร้างพื้นฐานและโครงการพัฒนาเมืองอาจมี ผลกระทบต่อชุมชนหรือต่อตนเอง ซึ่งทางหน่วยงาน ที่ดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวมก็ไม่ทราบถึง ปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ถึงปัจจัยสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความรู้ แก่ประชาชนในกระบวนการวางผังชุมชน เพื่อ

ศึกษาปัญหาที่เกิดจากท้องถิ่นที่ส่งผลให้ประชาชนขาดความรู้เกี่ยวกับการวางผังชุมชนและผังเมืองรวมและปัจจัยที่มีผลกับการให้ความรู้กับประชาชนในการวางผังชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเสนอเป็นแนวทางการจัดทำแผนเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการจัดทำกรวางผังชุมชน ที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขในการจัดทำผังเมืองรวมเพื่อให้เป็นไปอย่างมีระบบและยั่งยืน

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากท้องถิ่นที่ส่งผลให้ประชาชนขาดความรู้เกี่ยวกับการวางผังชุมชนและผังเมืองรวม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการให้ความรู้กับประชาชนในการวางผังชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดทำแผนเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการจัดทำกรวางผังชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

### วิธีการศึกษา

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก จำนวน 4,071 คน 1,078 ครัวเรือน (สำนักงานบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง, 2555) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามหมู่บ้านและทำการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เฉพาะประชาชนที่ได้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการวางผังชุมชนหมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอ

ธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 9 หมู่บ้าน จำนวน 180 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม และกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามทั้งฉบับผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาที่ปรับปรุงมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 แล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างนอกเขตพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลมะฮี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือจากความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cron-bach) (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2541 : 70) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 40 ข้อ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาวิจัยทั้งหมด แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความรู้แก่ชุมชน

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในปัจจุบันสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการวางผังชุมชน

ตอนที่ 4 ทศนคติทั่วไปในกระบวนการวางผังชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 180 ชุด และเก็บได้ครบ 180 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 หลังจากได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ นำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยการใช้คำถามเดียวกันหลายๆ คน และตรวจสอบว่าตรงกันหรือไม่ ในกรณีที่ขัดแย้งกัน ใช้วิธีการตรวจสอบเพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้จากเอกสารอื่นๆ แล้วใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าข้อมูลของใครมีความน่าเชื่อถือกว่ากัน แล้วจึงทำการวิเคราะห์สรุปอีกครั้ง โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความ (Interpretation) เพื่อนำเสนอในลักษณะบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา

## ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการของการวิจัย สามารถแบ่งออกได้ 2 ส่วน ดังนี้

### 1. ผลจากการศึกษาจากแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 36-50 ปี ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีภูมิลำเนาอยู่ตำบลหนองพอก รายได้เฉลี่ยเดือนละ 10,001-25,000 บาท ระดับการศึกษาปริญญาตรี และมีรายนาม ม.6, ปวช, ตามลำดับ

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากท้องถิ่นที่ส่งผลให้ประชาชนขาดความรู้เกี่ยวกับการวางผังชุมชนและผังเมืองรวม พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในปัจจัยสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการวางผังชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเสนอความคิดเห็นหรือความต้องการในการประชุมประชาชนในกระบวนการวางผังชุมชน เหตุผลสำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังความคิดเห็นของ

ประชาชนในกระบวนการวางผังชุมชน คือ ต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และรักษาสิทธิประโยชน์ของตนเอง และหากประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการวางผังชุมชน จะส่งผลให้เกิดปัญหาการไม่เห็นความสำคัญของผังเมือง และเหตุผลสำหรับการเข้ามาร่วมประชุมประชาคมกระบวนการวางผังชุมชน เพราะถูกเกณฑ์เข้ามาร่วมประชุม ดังแสดงในตาราง 1

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการให้ความรู้กับประชาชนในการวางผังชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจถึงแผนการให้ความรู้ในการจัดประชุมประชาคมว่าเป็นการสื่อสารความเข้าใจระหว่างผู้วางผังชุมชนกับประชาชน การวางผังชุมชนเป็นการจัดทำให้ผังชุมชนดีขึ้น และเป็นการจัดระบบของการวางผัง เป็นการจัดประชุมเป็นกลุ่มย่อยประชาคมและควรกำหนดให้มีการประชุมประชาคมต้องมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นในการวางผังชุมชนและผังเมืองรวมส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมประชุมประชาคมในกระบวนการวางผังชุมชน แต่ไม่เคยเสนอความคิดเห็นหรือความต้องการในการประชุมประชาคมในกระบวนการวางผังชุมชน และทัศนคติทั่วไปในกระบวนการวางผังชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ทัศนคติทั่วไปในกระบวนการวางผังชุมชน ควรจัดให้มีการรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องผังเมืองมากขึ้น การจัดประชุมประชาคมเป็นการสื่อสารความเข้าใจระหว่างผู้วางผังชุมชนกับประชาชน และการจัดประชุมประชาคมในกระบวนการวางผังชุมชนเป็นการร่วมกันพัฒนาพื้นที่ในพื้นที่

ตาราง 1 ปัญหาและอุปสรรคในปัจจัยสำคัญ

| ปัญหาและอุปสรรคในปัจจัยสำคัญ                                                                                                   | จำนวน | ร้อยละ |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|--------|
| 1. ท่านเคยเสนอความคิดเห็นหรือความต้องการในการประชุมประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชนหรือไม่                                        |       |        |
| 1) เคย                                                                                                                         | 87    | 48.30  |
| 2) ไม่เคย                                                                                                                      | 93    | 51.70  |
| รวม                                                                                                                            | 180   | 100.00 |
| 2. เพราะเหตุใดท่านจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชน                              |       |        |
| 1) อยากเข้ามามีส่วนร่วมและร่วมแสดงความคิดเห็น                                                                                  | 96    | 53.30  |
| 2) รักษาสิทธิประโยชน์ของตนเอง                                                                                                  | 100   | 55.60  |
| 3) ต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร                                                                                                  | 101   | 56.10  |
| 4) ผู้ชักชวนให้เข้าร่วม                                                                                                        | 11    | 6.10   |
| รวม                                                                                                                            | 180   | 100.00 |
| 3. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นปัญหาและอุปสรรคในการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชนหรือไม่ |       |        |
| 1) ไม่เป็น                                                                                                                     | -     | -      |
| 2) เป็น ในด้าน.....                                                                                                            |       |        |
| - จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ                                                                                                       | 73    | 40.55  |
| - การเปลี่ยนแปลง การโยกย้ายบุคลากรที่เกี่ยวข้อง                                                                                | 59    | 32.77  |
| - ความรู้เกี่ยวกับผังเมืองไม่เพียงพอ                                                                                           | 48    | 26.68  |
| - อื่นๆ ระบุ.....                                                                                                              | -     |        |
| รวม                                                                                                                            | 180   | 100.00 |
| 4. ท่านคิดว่า หากประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการวางแผนชุมชน จะส่งผลให้เกิดปัญหาได้บ้าง                                 |       |        |
| 1) ผังเมืองเป็นเรื่องไกลตัว                                                                                                    | 59    | 32.78  |
| 2) ไม่เห็นความสำคัญของผังเมือง                                                                                                 | 62    | 34.45  |
| 3) มักเห็นความสำคัญเฉพาะเรื่องที่กระทบกับตนโดยตรงเท่านั้น                                                                      | 33    | 18.33  |
| 4) ผังเมืองเป็นเรื่องของการรอนสิทธิ เป็นตัวควบคุมให้ตนเองไม่สามารถใช้ที่ดินได้ตามต้องการ                                       | 26    | 14.44  |
| รวม                                                                                                                            | 180   | 100.00 |
| 5. ท่านเข้าร่วมประชุมประชาคมกระบวนการวางแผนชุมชน เพราะ                                                                         |       |        |
| 1) กฎหมายกำหนดให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำผังเมือง                                                                            | 24    | 13.33  |
| 2) ต้องการมีส่วนร่วม                                                                                                           | 69    | 38.34  |
| 2) ถูกเกณฑ์เข้าร่วม                                                                                                            | 87    | 48.33  |
| รวม                                                                                                                            | 180   | 100.00 |

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อเสนอแนวทางการจัดทำแผนเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการจัดทำการวางแผนผังชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก ควรมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนผ่านสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง อย่างทั่วถึง และต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม และควรจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนผังชุมชนมากขึ้น โดยการชี้แนะให้เห็นถึงประโยชน์ของการวางแผนผังเมืองรวม และชี้แจงความจำเป็นและความสำคัญของการวางแผนผังเมือง รวมถึงการจัดกิจกรรมการรวมกลุ่ม-เสวนาต่างๆ แบบกลุ่มย่อย เพื่อให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรับฟังข้อคิดเห็นจากประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดเป็นความตระหนักทำให้เกิดกระบวนการสร้างสรรค์สังคมแห่งภูมิปัญญา และจะกลายเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้าอย่างมีทิศทาง และส่งผลนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ในระยะยาว

## 2. ผลจากการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

แนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการวางแผนผังชุมชน พบว่า แนวทางการให้ความรู้ในกระบวนการวางแผนผังชุมชนที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยมีดังนี้ ควรจะให้มีการรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องผังเมืองมากขึ้น การจัดประชุมประชาชนในการวางแผนผังชุมชนควรจะแบ่งพื้นที่ในการจัดประชุมเพื่อความสะดวกในการเดินทางมาร่วมประชุมประชาคม และประชาชนได้รับประโยชน์จากในด้านการประชุมประชาคมในกระบวนการวางแผนผังชุมชนมาก และควรให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ชี้แจง ใช้ศัพท์หรือถ้อยคำที่เข้าใจง่ายต่อประชาชนด้วยการประสานงานกับผู้นำชุมชน

## อภิปรายผล

ผลจากการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

### 1. ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากท้องถิ่นที่ส่งผลให้ประชาชนขาดความรู้เกี่ยวกับการวางแผนผังชุมชนและผังเมืองรวม พบว่าปัญหาและอุปสรรคในปัจจุบันสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการวางแผนผังชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเสนอความคิดเห็นหรือความต้องการในการประชุมประชาชนในกระบวนการวางแผนผังชุมชน เหตุผลสำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการวางแผนผังชุมชน คือ ต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและรักษาสิทธิประโยชน์ของตนเองเท่านั้น และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นปัญหาและอุปสรรคในการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการวางแผนผังชุมชนในด้านจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ สอดคล้องกับการศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนในด้านผังเมืองและกระบวนการบังคับใช้กฎกระทรวงในเขตผังเมืองรวมเมืองพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดย สุเทพ เจริญทิพย์ (2552) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองและการผังเมืองรวมพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษากระบวนการบังคับใช้กฎกระทรวงและผังเมืองรวมเมืองพุนพิน พบว่าเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการวางแผนผังเมืองรวม แต่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องการดำเนินการตามขั้นตอนของ พ.ร.บ.การผังเมือง 2518 และการวางแผนจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงที่สามารถรับฟังได้หรือหนังสือพิมพ์ในท้องที่ให้ประชาชนทราบไม่น้อยกว่า 1 เดือน ในส่วนของการบังคับใช้กฎ

กระทรวงเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามผังเมืองรวม ในส่วนของประชาชนนั้น ส่วนมากไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องผังเมืองรวม โดยเฉพาะในเรื่องของการวางผังเมืองในประเด็นของกฎกระทรวง และประชาชนเกือบทั้งหมดยังไม่ทราบถึงการปฏิบัติตามกฎกระทรวงและผังเมือง โดยเฉพาะในเรื่องของการลงโทษเมื่อกระทำผิดต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงและผังเมืองรวมเมืองพุนพิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการวางผังชุมชน เพราะมองว่าผังเมืองเป็นเรื่องไม่สำคัญ และเป็นเรื่องที่ไกลตัว ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองได้ และเหตุผลสำหรับการเข้ามาร่วมประชุมประชาคมกระบวนการวางผังชุมชนของประชาชนส่วนใหญ่คือ เข้ามาร่วมประชุมประชาคมเพราะถูกเกณฑ์เข้ามาร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนยังมีค่านิยมการเข้าร่วมประชุมเพื่อรักษาสีทธิประโยชน์มากกว่าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางผังชุมชนอย่างแท้จริง เพราะที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนที่มาร่วมการประชุมมีน้อยมาก และจะเป็นคนเดิมๆ ที่เคยเข้าร่วม อีกทั้งภารกิจหน้าที่ในชีวิตประจำวันที่ไม่สามารถจะมาร่วมประชุมได้บ่อยครั้ง ความยึดเยื้อ ความน่าเบื่อในประชุม ความยากในเนื้อหาในวาระประชุม ระยะทางในการเดินทางมาเข้าร่วมประชุม และการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง จึงส่งผลให้ประชาชนที่มาร่วมไม่ยินยอมที่จะแสดงความคิดเห็น เพื่อลดเวลาในการประชุมให้เสร็จไวไว จึงเห็นได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับรูปแบบการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นกลุ่มย่อย ด้วยรูปแบบการประชุมที่มีขนาดเล็กลง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก ควรสร้างบรรยากาศในการประชุมย่อยแบบเป็นกันเอง ซึ่งจะมีความเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตน และยังสามารถลดความขัดแย้งได้ง่าย อีกทั้งประชาชนยังสามารถแสดงความคิดเห็น และรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง และชัดเจน สอดคล้องกับกับการศึกษาแนวทางเพื่อ

พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวม เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดย อัญชนา กลั่นเกลา (2554) พบว่า การจัดทำผังเมืองนั้น ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็น ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนเข้าร่วมการประชุมน้อย การประชุมรับฟังความคิดเห็นนั้นมีความเหมาะสมน้อยด้วยปัจจัยด้านเวลา สถานที่ การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง และปัญหาด้านเนื้อหาที่เข้าใจยาก นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนเห็นด้วยกับรูปแบบการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นกลุ่มย่อย ด้วยรูปแบบการประชุมที่มีขนาดเล็กลง บรรยากาศเป็นกันเองมากขึ้น เหมาะสมกับประเด็นอ่อนไหวและความขัดแย้ง อีกทั้งยังสามารถรับรู้ข้อมูลความคิดเห็นจากประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อจะได้ข้อมูลที่แท้จริงจากประชาชนที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และสอดคล้องกับการจัดทำผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 3 ฉบับที่ 4 กับการมีส่วนร่วมของประชาชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยจงวุฒิ ยุวศิลป์ (2556) จังหวัดเชียงใหม่ได้มีการดำเนินงานทางด้านผังเมือง และมีการประกาศบังคับใช้ผังเมืองรวมมาถึง 4 ฉบับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จนถึงประกาศกฎกระทรวงฉบับปัจจุบันปี พ.ศ.2555 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 3 ฉบับที่ 4) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำผังเมืองรวมยังอยู่ในระดับต่ำและไม่มีประสิทธิภาพ พบว่า มีปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวผังเมืองอันจำกัด รวมถึงความรู้ด้านผลกระทบในด้านต่างๆ ที่มีต่อประชาชนและสังคม และปัญหาอันเกิดจากระบบกฎหมายและกลไกในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมนั่นเอง

**ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2** เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการให้ความรู้กับประชาชนในการวางผังชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอชวืขบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ปัจจัยสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความรู้แก่ชุมชน ด้านแผนการให้ความรู้ นั้น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่

เข้าใจว่าเป็นการจัดประชุมประชาคมเพื่อการสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างผู้วางผังชุมชนกับประชาชน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารการวางผังชุมชนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจากหนังสือจากทางราชการ ในข้อมูลข่าวสารของสื่อมีความชัดเจน และเหมาะสม ประชาชนทราบว่ามีการวางผังชุมชนนั้นมีประโยชน์ต่อชุมชน แต่งบประมาณที่พัฒนาชุมชนมีไม่เพียงพอ และท้องถิ่นควรมีแหล่งงบประมาณที่พัฒนาชุมชนจากแหล่งอื่น เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก เป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีขนาดเล็ก มีข้อจำกัดของงบประมาณในการจัดการดำเนินการโครงการแต่ละโครงการมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชน ซึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาระยะยาวของประชาชนได้ แต่ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในการวางผังชุมชนนั้น เป็นการจัดทำผังชุมชนดีขึ้น และเป็นการจัดระบบของการวางผัง ซึ่งควรกำหนดให้มีการประชุมประชาคมเป็นกลุ่มย่อยมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นในการวางผังชุมชนและผังเมืองรวมส่วนใหญ่ เคยเข้าร่วมประชุมประชาคมในกระบวนการวางผังชุมชน ซึ่งได้เข้าร่วมประชุมประชาคมในการวางผังชุมชนครบทุกครั้ง เคยแนะนำหรือชักชวนเพื่อนบ้านเข้ามาร่วมประชุมในการวางผังชุมชน แต่ไม่เคยเสนอความคิดเห็นหรือความต้องการในการประชุมประชาคมในกระบวนการวางผังชุมชน เหตุผลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการวางผังชุมชน พบว่า เพราะต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และรักษาสិทธิประโยชน์ของตนเอง รวมทั้งอยากเข้ามามีส่วนร่วมและร่วมแสดงความคิดเห็น ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาคมมีประโยชน์ ในส่วนของความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่นั้น พบว่า มีความเหมาะสมในดำเนินงานเกี่ยวกับผังเมืองรวม และความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่มีความเหมาะสมแล้ว ซึ่ง

เป็นการแสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอกนั้นไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคในปัจจัยสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการวางผังชุมชนสำหรับด้านกฎหมาย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องกฎหมาย พรบ.ผังเมืองรวม พรบ.ควบคุมอาคาร และพรบ.ชุดดินถมดิน แต่ทราบถึงกระบวนการวางและจัดทำผังชุมชน และผังเมืองรวมตาม พรบ.ผังเมืองรวม พ.ศ. 2518 ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอกนั้นมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวางผังเมือง ผังชุมชน แต่ยังมีความเข้าใจในเนื้อหาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ อาจเป็นเพราะเนื้อหาของกฎหมายค่อนข้างทำความเข้าใจได้ยาก จึงทำให้ประชาชนไม่ค่อยสนใจในเรื่องของกฎหมาย แต่เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เคยได้เข้าร่วมประชุมประชาคมในกระบวนการวางผังชุมชน จึงมีความเข้าใจแล้วว่า การวางผังเมืองนั้นเป็นการวางแผนและพัฒนาเมืองเพื่อให้ประชาชนในเขตพื้นที่วางผังนั้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเริ่มกลัวว่าตนจะเป็นผู้เสียผลประโยชน์ จึงต้องการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในลักษณะที่มีการจัดประชุมเป็นกลุ่มย่อยประชาคม เพื่อที่จะได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอกจึงควรมีการปรับปรุงรูปแบบการจัดประชุมประชาคมในลักษณะกลุ่มย่อย เพื่อเป็นการสะดวกต่อการเรียนรู้ถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกระบวนการวางผังเมือง ผังชุมชน และถ่ายทอดการแสดงความคิดเห็น อีกทั้งยังเป็นการลดความขัดแย้งและความเครียดในบรรยากาศการประชุมอย่างเป็นทางการอีกด้วย สอดคล้องกับการศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนในด้านผังเมืองและกระบวนการบังคับใช้กฎกระทรวงในเขตผังเมืองรวมเมืองพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสุเทพ เจริญทิพย์ (2552) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองและการผังเมืองรวม

พุนพูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษากระบวนการบังคับใช้กฎกระทรวงและผังเมืองรวมเมืองพุนพูน พบว่า เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการวางผังเมืองรวม แต่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องการดำเนินการตามขั้นตอนของ พ.ร.บ.การผังเมือง 2518 และการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องถิ่นที่ขาดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงที่สามารถรับฟังได้หรือหนังสือพิมพ์ในท้องถิ่นให้ประชาชนทราบไม่น้อยกว่า 1 เดือน ในส่วนของการบังคับใช้กฎกระทรวงประชาชนเกือบทั้งหมดยังไม่ทราบถึงการปฏิบัติตามกฎกระทรวงและผังเมือง โดยเฉพาะในเรื่องของการลงโทษเมื่อกระทำผิดต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงและผังเมืองรวมเมืองพุนพูน และสอดคล้องกับการศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวม เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของอัญญา กลั่นเกลสา (2554) พบว่า การจัดทำผังเมืองนั้น ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็น ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าประชาชนเข้าร่วมการประชุมน้อย การประชุมรับฟังความคิดเห็นนั้นมีความเหมาะสมน้อยด้วยปัจจัยด้านเวลา สถานที่ การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง และปัญหาด้านเนื้อหาที่เข้าใจยาก นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนเห็นด้วยกับรูปแบบการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นกลุ่มย่อย ด้วยรูปแบบการประชุมที่มีขนาดเล็กลง บรรยากาศเป็นกันเองมากขึ้น เหมาะสมกับประเด็นอ่อนไหวและความขัดแย้ง อีกทั้งยังสามารถรับรู้ข้อมูลความคิดเห็นจากประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อจะได้ข้อมูลที่แท้จริงจากประชาชนที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสอดคล้องกับ อนุวงศ์ ชามบุตร (2543) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวม ศึกษาเฉพาะกรณี ผังเมืองรวมเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาขั้นตอนและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวม เพื่อศึกษาปัจจัยกลไกและช่องทางที่มีผลต่อ

การเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวม พบว่า ขั้นตอนและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนทุกขั้นตอน ได้แก่ การเข้าประชุม การสำรวจวิเคราะห์ผังเมืองร่วมกับหน่วยงานราชการ และการเป็นกรรมการในการจัดทำผังเมืองรวม ส่งผลให้การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ แต่ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีในทางบวกต่อการวางผังเมืองรวม คือ ต้องการเห็นชุมชนของตนเองมีความเป็นระเบียบสวยงาม ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับการวางผังเมืองรวมระหว่างประชาชนกับภาครัฐ

**ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3** เพื่อเสนอแนวทางการจัดทำแผนเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการจัดทำกรวางผังชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอห้วยบง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้มีการรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องผังเมืองมากขึ้น พร้อมทั้งเห็นด้วยว่า การจัดประชุมประชาคมเป็นการสื่อสารความเข้าใจระหว่างผู้วางผังชุมชนกับประชาชนเพื่อทำความเข้าใจในกระบวนการวางผังชุมชน เป็นการร่วมกันพัฒนาพื้นที่ด้วยการผ่านการประชาคม ซึ่งในการจัดประชุมแต่ละครั้งควรแบ่งพื้นที่ในการจัดประชุมเพื่อความสะดวกในการเดินทางมาร่วมประชุมประชาชน ซึ่งต้องให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ชี้แจงใช้ศัพท์หรือถ้อยคำที่เข้าใจง่ายต่อประชาชน และควรจัดตั้งผู้ประสานงานทางด้านผังชุมชนและผังเมืองรวมในระดับชุมชนเนื่องจากประชาชนรับรู้ถึงการได้รับประโยชน์จากในด้านการประชุมประชาคมในกระบวนการวางผังชุมชนมาก แต่กระนั้นในกระบวนการวางผังชุมชนก็ควรที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน มีการประสานงานกับผู้นำชุมชน และควรใช้สื่อที่มีความเหมาะสม ความชัดเจนของข้อมูลข่าวสาร แม้แต่ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลด้วยเช่นกัน และควรรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม

ร่วมในกระบวนการประชาคมของประชาชนด้วย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในข้อมูลของการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนชุมชนมาก แต่มีความสะดวกในการเดินทางมาร่วมประชุม ในขณะที่ควรมีปรับปรุงในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชน ความขัดแย้งในชุมชน และงบประมาณที่พัฒนาชุมชน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ทราบถึงกระบวนการวางแผนและจัดทำผังชุมชน และผังเมืองรวมตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับกรวิภา วิลาชัย (2544) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนเมือง : กรณีศึกษาการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการจัดทำผังเมือง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและจัดทำผังเมือง และศึกษาวิเคราะห์กระบวนการวางแผนและจัดทำผังเมืองผ่านช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน และขั้นตอนของการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวม พบว่า ประชาชนให้ความสนใจมาร่วมประชุมจำนวนน้อยมาก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการประชาสัมพันธ์ไม่เพียงพอ วันและเวลาในการจัดประชุมไม่เหมาะสม หรืออาจจะเป็นกลุ่มที่เห็นชอบกับการดำเนินการวางแผนและจัดทำผังเมืองของกรมโยธาธิการและผังเมืองแล้วจึงไม่มาร่วมการประชุม เจ้าหน้าที่ใช้คำศัพท์เทคนิคทางวิชาการมากเกินไป ยากต่อการเข้าใจของประชาชนนั่นเอง

## 2. ผลการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์

ผลการศึกษา พบว่าแนวทางการให้ความรู้ในกระบวนการวางแผนชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจะให้มีการณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องผังเมืองมากขึ้น และการจัดประชุมประชาคมในการวางแผนชุมชนควรแบ่งพื้นที่ในการจัดประชุมเพื่อความสะดวกในการเดินทางมาร่วมประชุมประชาคม ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากในด้านการประชุมประชาคมในกระบวนการวางแผนชุมชนมากขึ้น เพราะการจัดประชุมประชาคมในกระบวนการวางแผนชุมชน

เป็นการร่วมกันพัฒนาพื้นที่ ควรให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ชี้แจงด้วยการใช้ศัพท์หรือถ้อยคำที่เข้าใจง่ายต่อประชาชน ผ่านการประสานงานกับผู้นำชุมชน ควรจัดตั้งผู้ประสานงานทางด้านผังชุมชนและผังเมืองรวม ส่วนมากประชาชนเข้าใจดีว่า การจัดประชุมประชาคมเป็นการสื่อสารความเข้าใจระหว่างผู้วางแผนชุมชนกับประชาชน ซึ่งมีความชัดเจนของข้อมูลข่าวสาร แต่ควรที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในกระบวนการวางแผนชุมชน อีกทั้งความเหมาะสมของสื่อ ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ รูปแบบการจัดประชุมควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการวางแผนชุมชน เพราะจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนเมือง ซึ่งการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเมืองจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเองและชุมชน แม้ว่าจะมีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาคมในระดับมาก แต่ประชาชนส่วนมากยังคงไม่เข้าใจในข้อมูลสอดคล้องกับ สุเทพ เจริญทิพย์ (2552) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนในด้านผังเมืองและกระบวนการบังคับใช้กฎกระทรวงในเขตผังเมืองรวมเมืองพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองและการผังเมืองรวมพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษากระบวนการบังคับใช้กฎกระทรวงและผังเมืองรวมเมืองพุนพิน พบว่าเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการวางแผนเมืองรวม แต่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องการดำเนินการตามขั้นตอนของ พ.ร.บ.การผังเมือง 2518 และการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงที่สามารถรับฟังได้หรือหนังสือพิมพ์ในท้องที่ให้ประชาชนทราบไม่น้อยกว่า 1 เดือน ในส่วนของการบังคับใช้กฎกระทรวงเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามผังเมืองรวม ในส่วนของประชาชนนั้น ส่วนมากไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องผังเมือง

รวม โดยเฉพาะในเรื่องของการวางผังเมืองในประเด็นของกฎกระทรวง และประชาชนเกือบทั้งหมดยังไม่ทราบถึงการปฏิบัติตามกฎกระทรวงและผังเมือง โดยเฉพาะในเรื่องของการลงโทษเมื่อกระทำผิดต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงและผังเมืองรวมเมืองพุนพิน

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนและการให้ความรู้ประชาชนในการวางผังเมือง มีความคิดที่สอดคล้องกันว่า การประชุมรับฟังความคิดเห็นที่จัดขึ้นนี้เหมาะสม เจ้าหน้าที่ที่มีความเหมาะสมในระดับมาก แต่ก็มี ความขัดแย้งในชุมชนมากเช่นกัน จึงควรมีการปรับปรุงในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางผังชุมชน การชี้แจงข้อซักถามของเจ้าหน้าที่ในการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในปัจจุบันสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการวางผังชุมชนและผังเมืองรวม นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ทราบถึงกระบวนการวางและจัดทำผังชุมชน และผังเมืองรวมตาม พรบ.ผังเมืองรวมพ.ศ. 2518 พรบ.ผังเมืองรวม พรบ.การผังเมือง พ.ศ. 2518 พรบ.ควบคุมอาคาร พรบ.ชุดดิน ถมดินในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวม เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดย อัญญา กลั่นเกล่า (2554) พบว่า การวางผังเมืองนั้นถือเป็นการวางแผนและพัฒนาเมืองเพื่อให้ประชาชนในเขตพื้นที่วางผังนั้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการจัดทำผังเมืองนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็น ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนเข้าร่วมการประชุมน้อย เนื่องจากประชาชนมีความคิดเห็นว่าการประชุมรับฟังความคิดเห็นนั้นมีความเหมาะสมน้อยด้วย ปัจจัยด้านเวลา สถานที่ การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง และปัญหาด้านเนื้อหาที่เข้าใจยาก นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนเห็นด้วยกับรูปแบบการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นกลุ่มย่อย ด้วยรูปแบบการประชุมที่มีขนาดเล็กลง บรรยายภาพเป็น

กันเองมากขึ้น เหมาะสมกับประเด็นอ่อนไหวและความขัดแย้ง อีกทั้งยังสามารถรับรู้ข้อมูลคิดเห็นจากประชาชนอย่างทั่วถึง โดยได้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองว่า ควรปรับปรุงให้มีการประชุมกลุ่มย่อยด้วยร่วมด้วย โดยจัดแยกตามแต่ละการตรวจสอบการประชาสัมพันธ์ว่า เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนรกรากหญ้าได้เข้ามามีส่วนร่วมได้แทนที่จะเป็นกลุ่มที่มีการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์ส่วนตนนั้นจะทำให้ขั้นตอนการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนนั้นได้พบปัญหาและข้อคิดเห็นที่แท้จริงจากประชาชนที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

## สรุป

การศึกษาปัจจัยสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชนในกระบวนการวางผังชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอนาบอน จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาที่ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก ขาดความรู้เกี่ยวกับการวางผังชุมชนและผังเมืองรวม คือ การเข้าร่วมประชุมที่ไม่เคยเสนอความคิดเห็นหรือความต้องการในการประชุมกระบวนการวางผังชุมชน ถึงแม้ว่า ประชาชนจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวางผังชุมชนอยู่ในระดับมาก แต่ความเข้าใจและทราบถึงเนื้อหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผังเมือง/ผังชุมชนมีน้อยมาก เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผังเมือง/ผังชุมชนมีเนื้อหาใจความที่เข้าใจยาก รวมถึงปัญหาในด้านจำนวนเจ้าหน้าที่บุคลากรไม่เพียงพอ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอกควรมีแนวทางการจัดทำแผนเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการจัดทำผังชุมชน ด้วยการณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องผังเมืองมากขึ้น การจัดประชุมประชาคมเพื่อสื่อสารความเข้าใจระหว่างผู้วางผังชุมชนกับประชาชน ด้วยการแบ่งพื้นที่ในการจัดประชุมเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้ประชาชนได้รับ

ประโยชน์จากการประชุมประชาคมในกระบวนการวางแผนชุมชน โดยเฉพาะการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผังเมือง/ผังชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และมีการแลกเปลี่ยนรับฟังข้อคิดเห็นจากประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากที่สุด

### ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยยังมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- ควรมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนผ่านสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งถึง และต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม

- ควรจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนชุมชนมากขึ้น โดยการชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการวางแผนเมืองรวม และชี้แจงความจำเป็นและความสำคัญของการวางแผนเมือง

- ควรจัดกิจกรรมการรวมกลุ่ม- เสวนาต่างๆ แบบกลุ่มย่อย โดยเฉพาะการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผังเมือง/ผังชุมชน เพื่อให้มีความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรับฟังข้อคิดเห็นจากประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดเป็นความตระหนัก และหากสามารถทำให้แพร่หลายในวงกว้าง จะทำให้เกิดกระบวนการสร้างสรรค์สังคมแห่งภูมิปัญญา และจะกลายเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้าอย่างมีทิศทาง และส่งผลนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ในระยะยาว

- ควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายต่างๆ เพื่อใช้ในการบังคับหรือส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ภาครัฐจัดทำขึ้น เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

- ควรจะประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการผังเมืองในเชิงรุก รวมทั้งการจัดกิจกรรม เพื่อให้ความรู้และชี้แจงให้ประชาชน ภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐ เกิดความเข้าใจว่าเพราะเหตุใดจึงต้องมีการวางแผนเมืองรวม โดยผ่านสื่อทุกประเภทอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบด้วยการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน และเหมาะสมกับผู้รับ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณประโยชน์ของการวางแผนเมืองและความจำเป็นที่มีต่อการพัฒนา สร้างความรู้สึกที่ดีให้ประชาชนทุกกลุ่มได้ มีความรักและหวงแหนปกป้อง ดูแล ร่วมพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ให้มีการพัฒนาเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐ เพื่อรักษาสีห์ และผลประโยชน์ของตนเอง

### กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้ ความช่วยเหลือจาก ดร.ดิฐา แสงวัฒนะชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ให้คำชี้แนะและสนับสนุนให้กำลังใจ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

## เอกสารอ้างอิง

- กรวิภา วิลาชัย. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมือง: กรณีศึกษาการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการจัดทำผังเมืองรวม. วิทยานิพนธ์การวางแผนภาค และเมืองมหาบัณฑิต สาขาการวางผังเมือง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- จตุภูมิ ยุวศิลป์. (2556). *การจัดทำผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 3 ฉบับที่ 4 กับการมีส่วนร่วมของประชาชน. ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.*
- เยาวลักษณ์ จันทมาศ. (2556). *ทรัพยากรและชุมชน. พิมพ์ที่ บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด : กรุงเทพฯ.*
- สุเทพ เจียมทิพย์. (2552). *ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในด้านผังเมืองและกระบวนการบังคับใช้กฎหมายกระทรวงในเขตผังเมืองรวมเมืองพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- อนุวงศ์ ชาบุตร. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวม ศึกษาเฉพาะกรณี ผังเมืองรวมเมืองพุนพิน จังหัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- อัญญา กลั่นเกลา. (2554). *แนวทางเพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เกลา. ปริญญาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*